

REPUBLIKA E KOSOVËS - REPUBLIKA KOSOVO - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
USTAVNI SUD
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, dana 22. maja 2023. godine
Ref.br.:RK 2183/23

REŠENJE O NEPRIHVATLJIVOSTI

u

slučaju br. KI59/22

Podnosilac

Burim Limani

**Ocena ustavnosti presude Rev. br. 432/2021
od 7. decembra 2021. godine Vrhovnog suda**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Gresa Caka-Nimani, predsednica
Bajram Ljatifi, zamenik predsednika
Selvete Gërxhaliu -Krasniqi, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sudija
Nexhmi Rexhepi, sudija, i
Enver Peci, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev je podneo Burim Limani, sa prebivalištem u opštini Lipljan (u daljem tekstu: podnosilac zahteva), koga zastupa Ekrem Agushi, advokat iz opštine Priština.

Osporena odluka

2. Podnosilac zahteva osporava presudu [Rev. br. 432/2021] od 7. decembra 2021. godine Vrhovnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Vrhovni sud), u vezi sa presudom [Ac. br. 5181/17] od 16. juna 2021. godine Apelacionog suda Kosova (u daljem tekstu: Apelacioni sud) i presudom [C. br. 73/17] od 29. septembra 2017. godine Osnovnog suda u Uroševcu (u daljem tekstu: Osnovni sud).
3. Podnosilac zahteva je osporenu odluku primio 24. januara 2022. godine.

Predmetna stvar

4. Predmetna stvar zahteva je ocena ustavnosti osporene presude, kojom podnosilac zahteva navodi da su povređena osnovna prava i slobode zagarantovane članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje], 46. [Zaštita imovine] i 53 [Tumačenje odredbi ljudskih prava] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav), kao i članom 6. (Pravo na pravično suđenje) i članom 1 Protokola br. 1 (Zaštita imovine) Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: EKLJP).

Pravni osnov

5. Zahtev je zasnovan na stavovima 1 i 7, člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, članovima 22. [Procesuiranje podnesaka] i 47. [Individualni zahtevi] Zakona br. 03/L-121 o Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Zakon) i pravilu 32 [Podnošenje podnesaka i odgovora] Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovník).

Postupak pred Ustavnim sudom

6. Dana 29. aprila 2022. godine, podnosilac je podneo zahtev Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud).
7. Dana 10. maja 2022. godine, predsednica Suda je odlukom [br. GJR.KI59/22] imenovala sudiju Safeta Hoxhu za sudiju izvestioca.
8. Dana 13. maja 2022. godine, Sud je obavestio podnosioca o registraciji zahteva i tražio od njega da podnese kompletnu kopiju osporene odluke.
9. Dana 13. maja 2022. godine, Sud je dostavio kopiju zahteva Vrhovnom sudu.
10. Dana 13. maja 2022. godine, Sud je obavestio Osnovni sud o registraciji zahteva i tražio priznanicu koja dokazuje kada je podnosilac zahteva primio osporenu presudu Vrhovnog suda.
11. Dana 24. maja 2022. godine, predsednica Suda je odlukom [br. KSH.KI59/22] imenovala Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Selvete Gërzhaliu-Krasniqi (predsedavajuća), Remzije Istrefi-Peci i Nexhmi Rexhepi (članovi).
12. Dana 19. maja 2022. godine, podnosilac zahteva je podneo Sudu kompletnu kopiju osporene odluke.
13. Dana 2. juna 2022. godine, Osnovni sud je podneo Sudu traženu priznanicu.

14. Dana 16. decembra 2022. godine, sudija Enver Peci je položio zakletvu pred predsednicom Republike Kosovo, kada je i počeo njegov mandat u Sudu.
15. Dana 12. aprila 2023. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno iznelo preporuku Sudu o neprihvatljivosti zahteva.

Pregled činjenica

16. Iz spisa predmeta proizilazi da je podnosilac zahteva koristio stan koji je njegov otac, Bajrush Limani, stekao kao rezultat tadašnjeg radnog odnosa sa opštinom Lipljan. On je zaključio ugovor sa Opštinskim stambenim preduzećem u Lipljanu o kupovini tog stana, ali tadašnji sudovi mu nisu overili kupoprodajni ugovor. Nakon njegove smrti, stan je koristila njegova supruga F.L., dok je nakon njene smrti korišćenje nastavio njegov potomak, odnosno podnosilac zahteva.
17. Dana 15. februara 2006. godine, Opštinski sud u Lipljanu je rešenjem [N. br. 3/2006], potvrdio da podnosilac zahteva ima pravo otkupa stana i da je u celosti platio kupoprodajnu cenu stana. Opštinski sud u Lipljanu se svojom odlukom pozvao na Zakon o stanovanju, prema kome je u stanu u društvenoj svojini, nosilac prava raspolaganja dužan da omogući nosiocu prava stanovanja otkup stana koji koristi.
18. U međuvremenu, podnosilac zahteva je još uvek koristio stan zajedno sa katastarskim jedinicama na površini svog dvorišta, koje su sporni delovi, koje po njemu služe redovnom korišćenju stana.
19. Neutvrđenog datuma, podnosilac zahteva je podneo tužbu Osnovnom sudu protiv opštine Lipljan, tražeći da utvrdi svoje pravo svojine na delu nepokretnosti koju čine katastarske jedinice [1742-3], [1740- 5] i [1740-6]. Podnosilac zahteva je navodio da je pravo svojine stekao na osnovu rešenja [N. br. 3/2006] od 15. februara 2006. godine Opštinskog suda u Lipljanu.
20. Dana 29. septembra 2017. godine, Osnovni sud je presudom [C. br. 73/17] odbio tužbeni zahtev podnosioca iz razloga što na osnovu izvedenih dokaza nije utvrđeno da je podnosilac zahteva stekao pravo svojine na spornoj nepokretnosti. Osnovni sud je, pozivajući se na Zakon o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima i izvedene dokaze, zaključio da podnosilac zahteva nije po zakonu unapred stekao pravo svojine i da podnosilac zahteva nije mogao da stekne spornu nepokretnost na osnovu stava 4 člana 28 u vezi sa članom 12. i 13. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima, kao i članom 14. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima.
21. Osnovni sud je, između ostalog, obrazložio: *"[...] zakonska izmena Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima koja je nastupila 1996. godine, kojom je izbrisan član 29 gore navedenog zakona, nije primenljiva, jer je pitanje, da li se pravo svojine na društvenoj svojini može steći prema zastarelosti, bio pokriveno, odnosno regulisano zakonima koji su bili na snazi do 22. marta 1989. godine, odnosno ZOSPO-om, gde je članom 29 predmetnog zakona bilo predviđeno da se pravo svojine na društvenoj svojini ne može steći zastarelom. Međutim, ovaj sud smatra da čak i kada bi zakonske izmene iz 1996. godine bile primenljive, ni na osnovu ove zakonske promene, tužilac ne bi mogao da stekne pravo svojine po zastari na spornoj nepokretnosti, jer od 1996. godine do 2011. godine, kada je tužilac podneo tužbu sudu, nije protekao rok od 20 godina predviđen članom 28 stav 4 ZOSPO, dok nakon podnošenja tužbe tužiocev posed na spornoj nepokretnosti u smislu sticanja svojine po zastarelosti nije savestan posed, pa stoga ne može imati dejstvo sticanja svojine po zastarelosti, jer iz same tužbe proizilazi da je tužilac znao*

da se sporna nepokretnost vodi na ime tužene, dok je iz rešenja [N. br. 3/2006] od 15. februara 2006. godine Opštinskog suda u Lipljanu utvrđeno da je tužilac kupio samo stan, ali ne i neki deo sporne nepokretnosti”.

22. Neutvrđenog datuma, podnosilac zahteva je protiv presude Osnovnog suda uložio žalbu Apelacionom sudu, navodeći bitnu povredu odredaba parničnog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje i pogrešnu primenu materijalnog prava, sa predlogom da se ukine osporena presuda i stvar vrati na presuđivanje.
23. Dana 2. aprila 2021. godine, Apelacioni sud je presudom [Ac. br. 5181/17] odbio žalbu podnosioca zahteva, kao neosnovanu, i potvrdio presudu Osnovnog suda, sa obrazloženjem da je pravilno utvrđeno činjenično stanje i pravilno primenjeno materijalno pravo.
24. Dana 16. juna 2021. godine, podnosilac zahteva je podneo reviziju Vrhovnom sudu protiv presude Apelacionog suda, navodeći povredu odredaba parničnog postupka, pozivajući se na bitnu povredu člana 182. Zakona o parničnom postupku, kao rezultat kontradiktornih obrazloženja u odnosu na izreku i sadržinu dokaza u odlukama oba suda i pogrešnu primenu materijalnog prava.
25. Dana 7. decembra 2021. godine, Vrhovni sud je presudom [Rev. br. 432/2021] odbio, kao neosnovanu, reviziju, sa obrazloženjem da je pravilno utvrđeno činjenično stanje i pravilno je primenjeno materijalno pravo.

Navodi podnosioca

26. Podnosilac zahteva navodi da je presuda [E. Rev. br. 432/2021] od 7. decembra 2021. godine Vrhovnog suda doneta uz povredu osnovnih prava i sloboda zagarantovana članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje], 46. [Zaštita imovine] i 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] Ustava u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje) i članom 1. Protokola br. 1 EKLJP-a.
27. Podnosilac zahteva navodi da je povređen član 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a, ističući da redovni sudovi nisu poštovali ustavne standarde prilikom sastavljanja obrazloženja svojih odluka. Prema njemu, Osnovni sud u Uroševcu je sastavio obrazloženje, koje je nejasno i kontradiktorno u odnosu na razmotrene dokaze. Čak, prema podnosiocu zahteva, uopšte nisu izneti razlozi za odlučne činjenice. Sud je obrazložio pravo svojine na stanu, a da uopšte nije bilo predmet spora, dok za suštinu predmeta, a to je pravo svojine na nepokretnosti katastarske jedinice 1742-3, nije izneo razloge u vezi sa činjenicama koje su bile odlučujuće za meritorno suđenje.
28. Podnosilac zahteva dalje navodi pogrešno i nepotpuno utvrđivanje činjeničnog stanja, sa obrazloženjem da su redovni sudovi zanemarili neke dokaze, kao što su saslušanje svedoka, dokument-ugovor, pravosnažno rešenje, uvid umesto događaja i geodetska veštačenja. Podnosilac zahteva navodi da su sudovi, kao rezultat pogrešne ocene dokaza, doneli pogrešne zaključke.
29. Podnosilac zahteva navodi da su redovni sudovi pogrešno tumačili članove 12, 13, 28 i 29. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima i stav 4 člana 14. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, jer je priloženim dokazima utvrđeno nesmetano korišćenje sporne nepokretnosti i ista i dalje služi redovnom korišćenju stana. Stoga, podnosilac zahteva ocenjuje da je redovni sudovi povredio materijalno pravo u slučaju pogrešnog tumačenja odredaba relevantnih zakona.

30. Podnosilac zahteva navodi da je čak i Apelacioni sud u obrazloženju izneo kontradiktornosti u odnosu na deo izreke i sadržaj razmotrenih dokaza. U tom aspektu, podnosilac zahteva ističe: „*Tokom postupka koji je sproveden u vezi sa ugovorom o korišćenju stana, u pogledu rešenja Opštinskog suda u Lipljanu, svedočenja svedoka Avdija Jashanice i Basrija Bytyqija i svedočenja tužioca, izneti su kontradiktorni razlozi u odnosu na sadržaj tih razmotrenih dokaza i sadržaj zapisnika sa glavne rasprave*“.
31. Podnosilac zahteva navodi da je nepokretnost sporedna stvar i da prati sudbinu glavne stvari - stana. U tom kontekstu, podnosilac zahteva navodi da ima pravo trajnog korišćenja nepokretnosti po osnovu toga što ima pravo svojine na stanu.
32. Podnosilac zahteva, između ostalog, navodi da su redovni sudovi povredili član 1. Protokola 1. EKLJP-a eksproprijacijom na nepravilan način, jer nisu uzete u obzir sve činjenične okolnosti, uključujući i činjenicu prava svojine na stanu na osnovu rešenja Opštinskog suda u Lipljanu, iz kojeg proizilazi i pravo svojine na nepokretnosti.
33. Konačno, podnosilac zahteva traži od Suda da (i) proglasi njegov zahtev prihvatljivim; i (ii) da utvrdi da je osporena presuda, odnosno presuda [Rev. br. 432/2021] od 7. decembra 2021. godine Vrhovnog suda doneta u suprotnosti sa članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a, proglašavajući istu ništavom i vraćajući stvar na presuđivanje.

Relevantne ustavne i zakonske odredbe

USTAV REPUBLIKE KOSOVO

Član 31

[Pravo na pravično i nepristrasno suđenje]

1. *Svatom se garantuje jednaka zaštita prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih.*
2. *Svako ima pravo na javno, nepristrasno i pravično razmatranje odluka o pravima i obavezama ili za bilo koje krivično gonjenje koje je pokrenuto protiv njega/nje, u razumnom roku, od strane nezavisnog i nepristrasnog, zakonom ustanovljenog, suda.*
[...]"

Član 46

[Zaštita imovine]

1. *Garantuje se pravo na imovinu.*
2. *Korišćenje imovine je regulisano zakonom, u skladu sa javnim interesom.*
3. *Niko se ne može arbitrarno lišiti lične imovine. Republika Kosovo ili javne vlasti Republike Kosovo mogu izvršiti eksproprijaciju imovine ako je ista u skladu sa zakonom, ako je neophodna ili adekvatna za postizanje javnih ciljeva ili podržavanje javnog interesa, a za koju se vrši neposredna adekvatna kompenzacija licu ili licima, imovina kojih se eksproprijira.*

4. O sporovima koje uzrokuje neko delo Republike Kosovo ili javne vlasti Republike Kosovo, a koji se smatraju eksproprijacijom, odlučuje nadležni sud.

5. Intelektualno pravo je zaštićeno zakonom.

EVROPSKA KONVENCIJA O LJUDSKIM PRAVIMA

Član 6 (Pravo na pravično suđenje)

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom. Presuda se izriče javno, ali se novinari i javnost mogu isključiti s čitavog ili jednog dela suđenja u interesu morala, javnog reda ili nacionalne sigurnosti u demokratskom društvu, kada to nalažu interesi maloletnika ili zaštite privatnog života strana u sporu, ili kada to sud smatra izričito neophodnim zato što bi u posebnim okolnostima publicitet mogao naneti štetu interesima pravde.
[...]"

Protokol br. 1 člana 1 [Zaštita imovine]

1. Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prihvatljivost zahteva

34. Sud prvo ocenjuje da li je podnosilac zahteva ispunio uslove prihvatljivosti koji su utvrđeni Ustavom, propisani Zakonom i dalje predviđeni Poslovníkom.
35. U tom smislu, Sud se prvo poziva na stavove 1. i 7. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, koji propisuju:

"1. Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način. [...]"

7. Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom".

36. Sud takođe dalje razmatra da li je podnosilac zahteva ispunio uslove prihvatljivosti, kao što su propisani u Zakonu. U tom smislu, Sud se prvo poziva na članove 47. (Individualni zahtevi), 48. (Tačnost podneska) i 49. (Rokovi) Zakona, koji propisuju:

Član 47 (Individualni zahtevi)

*“1. Svaka osoba ima pravo da od Ustavnog suda zatraži pravnu zaštitu ukoliko smatra da njena Ustavom zagarantovana prava i slobode krši neki javni organ.
2. Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva”.*

Član 48
(Tačnost podneska)

„Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode sumu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori”.

Član 49
(Rokovi)

„Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku ...“.

37. Što se tiče ispunjenja ovih uslova, Sud primećuje da je podnosilac zahteva ovlašćena strana, koja osporava akt javnog organa, odnosno presudu [Rev. br. 432/2021] od 7. decembra 2021. godine Vrhovnog suda i iscrpeo je sva pravna sredstva propisana zakonom. Podnosilac zahteva je takođe naglasio osnovna prava i slobode za koje navodi da su mu povređene, u skladu sa članom 48. Zakona i podneo je zahtev u skladu sa rokovima propisanim u članu 49. Zakona.
38. Pored toga, Sud razmatra da li je podnosilac zahteva ispunio uslove prihvatljivosti propisane u stavu (2) pravila 39 (Kriterijum o prihvatljivosti) Poslovnika. Pravilo 39 (2) Poslovnika propisuje uslove na osnovu kojih Sud može da razmotri zahtev, uključujući uslov da zahtev ne bude očigledno neosnovan. Pravilo 39 (2) posebno propisuje:

Pravilo 39
(Kriterijum o prihvatljivosti)

“(2) Sud može smatrati zahtev neprihvatljivim, ako je zahtev očigledno neosnovan, jer podnosilac nije dovoljno dokazao i potkrepio tvrdnju”.

39. Gore navedeno pravilo, na osnovu sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu: ESLJP) i Suda, omogućava poslednje navedenom da proglašava zahteve neprihvatljivim iz razloga koji se odnose na meritum slučaja. Tačnije, na osnovu ovog pravila, Sud može proglasiti zahtev neprihvatljivim na osnovu i nakon ocene njegovog merituma, odnosno ako isti oceni da je sadržaj zahteva očigledno neosnovan na ustavnim osnovama, kao što je propisano u stavu (2) pravila 39 Poslovnika.
40. Na osnovu sudske prakse ESLJP-a, ali i Suda, zahtev se može proglasiti neprihvatljivim kao „očigledno neosnovan“ u celini ili samo u odnosu na određeni navod koji zahtev može sadržati. S tim u vezi, tačnije je nazivati ih „očigledno neosnovanim navodima“. Poslednje navedeni se, na osnovu sudske prakse ESLJP-a, mogu svrstati u četiri različite grupe: (i) navodi koji se kvalifikuju kao navodi „četrtoog stepena“; (ii) navodi kategorisani „odsustvom očigledne ili evidentne povrede“; (iii) navodi koji su „nepotkrepljeni ili neobrazloženi“; i na kraju, (iv) „konfuzni i nejasni“ navodi (vidi, tačnije, koncept neprihvatljivosti na osnovu zahteva ocenjenog kao „očigledno neosnovan“, i specifičnosti gore navedene četiri kategorije navoda kvalifikovani kao „očigledno neosnovani“, Praktični vodič ESLJP-a o

kriterijumima prihvatljivosti od 30. aprila 2020. godine; deo III. Neprihvatljivost zasnovana na meritumu; A. Očigledno neosnovani zahtevi, stavovi 275 do 304).

41. U tom smislu i u nastavku, u cilju ocene prihvatljivosti zahteva u okolnostima konkretnog slučaja, ocene da li je isti očigledno neosnovan na ustavnim osnovama, Sud će se prvo podsetiti na relevantne navode podnosioca zahteva, pri čijoj oceni će Sud primeniti standarde sudske prakse ESLJP-a, u skladu sa kojim je, prema članu 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] Ustava, dužan da tumači osnovna prava i slobode zagarantovane Ustavom.
42. Sud podseća da podnosilac zahteva navodi povredu članova 31. i 46. Ustava u vezi sa članom 6. i članom 1. Protokola br. 1 EKLJP-a, navodeći pravo svojine na katastarskim parcelama [1742-3], [1740-5] i [1740-6] na osnovu rešenja [N. br. 3/2006] od 15. februara 2006. godine Opštinskog suda u Lipljanu.
43. Sud takođe primećuje da podnosilac zahteva navodi da su redovni sudovi pogrešno tumačili članove 12, 13, 28 i 29. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima i stav 4 člana 14. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima.
44. Sud primećuje da podnosilac zahteva navodi: „[...] sa obrazloženjem drugostepenog suda i obrazloženjem Vrhovnog suda Kosova, koja su izneta u obrazloženju njihovih presuda, očigledno je da su ova obrazloženja međusobno u potpunoj suprotnosti u smislu tumačenja odredbe člana 14, stav 4 i odredbe člana 10 stav 4 ZVDSP-a (stav 4 ove odredbe na koji se poziva ovaj sud ne postoji u ZVDSP--u), iz razloga što je odredbom člana 14, stav 4 propisano: „Prava i obaveze koje se tiču glavne stvari takođe se protežu i na sporedne stvari, osim ako drugačije nije propisano zakonom ili određeno od strana”. Ova zakonska odredba je pogrešno protumačena od strane prvostepenih sudova, jer je tužilac na stanu, koji je zajedno sa stanom svedoka Avdija Jashanice iz Lipljana, deo zajedničke stambene zgrade, stekao pravo svojine, što je u smislu odredbe člana 10 stav 1 ZVDSP--a nepokretnost, jer je stan, koji je sastavni deo građevinskog objekta, povezan sa temeljom zemlje dela sporne površine, koje kao posebne celine čine sastavni deo sporne nepokretnosti - katastarske jedinice br. 1742-3 sa geodetskim merenjima i definicijama koje je utvrdio geodetski veštak Agim Cani, stoga, stan i sporni deo nepokretnosti nisu pokretne stvari, već u međusobnom odnosu prate svoju zajedničku sudbinu, gde god ide glavna stvar ide i sporedna stvar, dakle u skladu sa članom 18. ZVDSP--a, tužilac kao savesni pravni vlasnik ove nepokretnosti stiče svojinu na spornoj nepokretnosti, budući da je deo sporne nepokretnosti sporedna stvar ovom stanu”.
45. Sud dalje primećuje da je podnosilac zahteva takođe navodio da su redovni sudovi pogrešno utvrdili činjenično stanje, jer nisu uzeli u obzir dokaze, kao što su saslušanje svedoka, geodetsko veštačenje i pravosnažno rešenje.
46. Sud primećuje da se glavni navod podnosioca zahteva u suštini odnosi na povredu članova 31. i 46. Ustava u vezi sa članom 6. i članom 1. Protokola br. 1 EKLJP-a, sa obrazloženjem da su redovni sudovi svojim odlukama, odbijajući zahtev podnosioca za utvrđivanje svojine na spornoj imovini, povredili njegovo pravo svojine na imovini koja mu pripada rešenjem [N. br. 3/2006] od 15. februara 2006. godine Opštinskog suda u Lipljanu.
47. U cilju rešavanja navoda podnosioca zahteva u vezi sa povredom člana 46. [Zaštita imovine] Ustava, Sud će prvo citirati član 46. Ustava i član 1. Protokola br. 1 EKLJP-a, predstavljajući opšta načela zasnovana na sudskoj praksi Suda i sudskoj praksi

ESLJP-a u pogledu prava na imovinu. Nakon ove analize, Sud će primeniti opšta načela proistekla iz sudske prakse Suda i ESLJP-a u okolnostima konkretnog slučaja.

48. U tom smislu, Sud prvo podseća na sadržaj člana 46. [Zaštita imovine] Ustava i člana 1. Protokola br. 1 EKLJP-a:

*“1. Garantuje se pravo na imovinu.
2. Korišćenje imovine je regulisano zakonom, u skladu sa javnim interesom.
3. Niko se ne može arbitrarno lišiti lične imovine. Republika Kosovo ili javne vlasti Republike Kosovo mogu izvršiti eksproprijaciju imovine ako je ista u skladu sa zakonom, ako je neophodna ili adekvatna za postizanje javnih ciljeva ili održavanje javnog interesa, a za koju se vrši neposredna adekvatna kompenzacija licu ili licima, imovina kojih se eksproprijuje”.*

Član 1. [Zaštita imovine] Protokola br. 1 EKLJP-a:

1. Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava.

2. Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korišćenje imovine u skladu s opštim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

a.1 Opšta načela člana 46. Ustava i člana 1. Protokola br. 1 EKLJP-a

49. Sadržaj člana 1. Protokola br. 1 EKLJP-a i njegovu primenu, ESLJP je tumačio kroz svoju sudsku praksu, na koju će se, kao što je već navedeno, Sud pozivati u vezi sa tumačenjem navoda podnosioca zahteva o povredi člana 46. Ustava u vezi sa članom 1. Protokola br. 1 EKLJP-a.
50. Što se tiče prava zagaranovanih i zaštićenih članom 46. Ustava, Sud prvo ocenjuje da pravo svojine iz stava 1, člana 46. Ustava garantuje pravo na posedovanje imovine; stav 2, člana 46. Ustava definiše način korišćenja imovine, jasno precizirajući da je njeno korišćenje regulisano zakonom i u skladu sa javnim interesom; i u stavu 3 garantuje da niko ne može biti arbitrarno lišen imovine, definišući i uslove pod kojima se imovina može eksproprijovati (vidi, slučaj Suda: [KI50/16](#), podnosilac zahteva: *Veli Berisha i drugi*, rešenje o neprihvatljivosti od 10. marta 2017. godine).
51. Što se tiče prava zagaranovanih i zaštićenih članom 1. Protokola br. 1 EKLJP-a, Sud primećuje da je ESLJP utvrdio da se imovinska prava sastoje od tri različita pravila. Prvo pravilo, koje je definisano u prvoj rečenici prvog stava, a koje je opšte prirode, formuliše načelo mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stava, uključuje lišavanje imovine i podvrgava se određenim uslovima. Treće pravilo, koje je navedeno u drugoj rečenici ovog stava, priznaje državama, između ostalog, pravo da kontrolišu korišćenje imovine u skladu sa opštim interesom, primenom zakona koje smatraju potrebnim u tu svrhu (vidi, slučaj ESLJP-a: [Sporrong i Lonngrot protiv Švedske](#), zahtev br. 7151/75; 7152/75, presuda od 23. septembra 1982. godine, stav 61, i slučaj Suda: [KI86/18](#), podnositeljka zahteva: *Slavica Đorđević*, presuda od 3. februara 2021. godine, stav 140).
52. Tri gore navedena pravila nisu, međutim, “različita” u pogledu nepovezivanja. Drugo i treće pravilo se bave konkretnim slučajevima uplitanja u pravo na mirno uživanje

imovine i stoga ih treba tumačiti u smislu opšteg načela izloženog u prvom pravilu (vidi, slučajeve ESLJP-a: James i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 8793/79, presuda od 21. februara 1986. godine, stav 37; Beyeler protiv Italije, br. 33202/96, presuda od 5. januara 2000. godine, stav 98; i vidi, slučaj Suda: KI129/16, podnosilac zahteva: “KOSBAU GmbH”, rešenje o neprihvatljivosti od 13. novembra 2017. godine, stav 35).

a.2 Primena gore navedenih načela u konkretnom slučaju

53. Sud skreće pažnju na navod podnosioca zahteva o povredi člana 46. Ustava, sa obrazloženjem da su mu redovni sudovi svojim odlukama, kojima je odbijen zahtev podnosioca za utvrđivanje svojine na spornoj imovini, povredili pravo svojine na imovini koja mu pripada rešenjem [N. br. 3/2006] od 15. februara 2006. godine Opštinskog suda u Lipljanu.
54. Sud podseća da je podnosilac zahteva tokom čitavog sudskog procesa navodio pravo svojine na katastarskim parcelama [1742-3], [1740-5] i [1740-6] na osnovu rešenja [N. br. 3/2006] od 15. februara 2006. godine Opštinskog suda u Lipljanu.
55. Sud takođe primećuje da podnosilac zahteva u prilog navodima o povredi člana 46. Ustava tvrdi da su redovni sudovi pogrešno tumačili i članove 12, 13, 28 i 29. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima i stav 4, člana 14. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima.
56. Što se tiče gore navedenih navoda podnosioca zahteva, tačnije navoda za imovinska prava nad spornom imovinom, Sud primećuje da su iste redovni sudovi detaljno razmatrali.
57. U tom kontekstu, a posebno u vezi sa navodom podnosioca zahteva o lišenju svojine nad spornom imovinom, Sud prvo podseća da je Osnovni sud presudom [C. br. 73/2017] od 29. septembra 2017. godine, baveći se navodima podnosioca zahteva, između ostalog, istakao sledeće:

“Sud je, ocenivši iskaze strana i izvedene dokaze, odlučio kao u tački I izreke ove presude, iz sledećih razloga: nijednim od izvedenih dokaza nije utvrđeno da je tužilac stekao pravo svojine na spornoj nepokretnost na bilo koji način predviđen zakonom koji je na snazi na Kosovu, uključujući: Uredbe koje je proglasio Specijalni predstavnik Generalnog sekretara i pomoćne instrumente izdate u skladu sa njima i zakone koji su na snazi na Kosovu 22. marta 1989. godine.

[...]

“Međutim, ovaj sud smatra da čak i kada bi zakonske izmene iz 1996. godine bile primenjive, ni na osnovu ove zakonske promene, tužilac ne bi mogao da stekne pravo svojine po zastari na spornoj nepokretnosti, jer od 1996. godine do 2011. godine, kada je tužilac podneo tužbu sudu, nije protekao rok od 20 godina predviđen članom 28 stav 4 ZOSPO-a, dok nakon podnošenja tužbe tužiočev posed na spornoj nepokretnosti u smislu sticanja svojine po zastarelosti nije savestan posed, pa stoga ne može imati dejstvo sticanja svojine po zastarelosti, jer iz same tužbe proizilazi da je tužilac znao da se sporna nepokretnost vodi na ime tužene, dok je iz rešenja [N. br. 3/2006] od 15. februara 2006. godine Opštinskog suda u Lipljanu utvrđeno da je tužilac kupio samo stan, ali ne i neki deo sporne nepokretnosti.

Neosnovana je tvrdnja tužioca da je svojinu stekao na osnovu člana 12. ZOSPO-a, jer se u članu 12. predmetnog Zakona govori o sticanju prava korišćenja zemljišta na kome je zgrada izgrađena i zemljišta koje služi za redovnu upotrebu te zgrade dok ona postoji, tako da ovom odredbom nije predviđena mogućnost da vlasnik zgrade postane vlasnik društvenog zemljišta na kome je zgrada izgrađena.

Neosnovana je tvrdnja tužioca da je svojinu stekao na osnovu člana 14, stav 4. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, jer se članom 14 govori o pitanju sporedne stvari, a iz smisla ove zakonske odredbe proizilazi da je sporedna stvar pokretna stvar, dok je u konkretnom slučaju predmet spora nepokretna stvar”.

58. Sud takođe podseća da je Apelacioni sud presudom [Ac. br. 5181/17] od 2. aprila 2021. godine, u smislu ovog konkretnog navoda podnosioca zahteva, istakao sledeće:

“Pravilnom ocenom izvedenih dokaza, prvostepeni sud je ubedljivo i potpuno utvrdio relevantno činjenično stanje za donošenje pravilne odluke u ovoj građansko-pravnoj stvari. Ovo iz razloga što je prvostepeni sud pravilno utvrdio na osnovu izvedenih i ocenjenih dokaza da u konkretnom slučaju nisu ispunjeni uslovi da se dokaže da je tužilac stekao pravo svojine na delu nepokretnosti sačinjenog od katastarske jedinice 1742-3 u površini od 190m². To jer je posed za sticanje svojine sa zastarevanjem punovažan samo ako je savestan, a u konkretnom slučaju tužiocu nedostaje taj posed, odnosno tužilac nije savestan držalac, tj. tužilac je znao da koristi društvene nepokretnosti, što je utvrđeno svim dokazima i ista je upisana kao društvena svojina, stoga, tužilac nije savestan držalac te imovine i u tom smislu je nesavestan držalac. Dakle, prvostepeni sud je u ovom smislu pravilno utvrdio da se pravo svojine ne može steći po zastarelosti predviđenom članom 28. ZOSPO-a, jer se stavom 4 ovog člana zahteva savestan držalac za sticanje prava svojine sa zastarevanjem, dakle, u konkretnom slučaju, tužilac nije savestan držalac. Prvostepeni sud je pravilno sproveo i odredbu člana 29. ZOSPO-a, koja je dopunjena izmenama i dopunama iz 1996. godine, brišući ovaj član, gde se radilo o regulisanju izveštaja za budućnost i ta odredba nema retroaktivno dejstvo“.

59. Na kraju, Vrhovni sud je presudom [Rev. br. 432/2021] od 7. decembra 2021. godine, prilikom razmatranja navoda podnosioca zahteva, objasnio sledeće:

“Drugostepeni sud je u žalbenom postupku utvrdio da je prvostepeni sud pravilno i potpuno utvrdio činjenično stanje i pravilno je sproveo odredbe parničnog postupka i materijalno pravo, kada je utvrdio da je tužbeni zahtev tužioca neosnovan, i nakon datog obrazloženja o žalbenim navodima odbio je, kao neosnovanu, žalbu tužioca i potvrdio presudu prvostepenog suda. Prvostepeni sud je utvrdio da su i navodi tužioca da je svojinu stekao na osnovu članova 12 i 13. ZOSPO-a neosnovani, jer član 12 predmetnog Zakona govori o sticanju prava na korišćenje zemljišta na kome je zgrada izgrađena i zemljišta koje služi za redovnu upotrebu te zgrade dok ona postoji, dakle, ne predviđa mogućnost da vlasnik zgrade postane vlasnik društvenog zemljišta na kome je zgrada izgrađena, dok član 13 predmetnog zakona govori o suvlasništvu. Dakle, po oceni prvostepenog suda, neosnovan je navod za sticanje svojine iz člana 10. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, jer je ovom odredbom regulisana prodaja sporednih stvari i da je u ovom slučaju sporedna stvar pokretna stvar, dok je u konkretnom slučaju predmet spora nepokretnost”.

60. U tom smislu, Sud smatra da su redovni sudovi pod okolnostima konkretnog slučaja razmotrili i obrazložili navode podnosioca zahteva. Isti su se bavili bitnim navodima podnosioca zahteva i razjasnili da (i) rešenje [N. br. 3/2006] od 15. februara 2006. godine Opštinskog suda u Lipljanu dokazuje da je podnosilac zahteva kupio samo stan, a ne i neki deo sporne nepokretnosti; (ii) podnosilac zahteva nije dokazao način sticanja svojine nad spornom imovinom, jer se na osnovu vlasničkog lista ispostavlja da nije legitimni vlasnik imovine, pošto je nije upisao u katastarske knjige; (iii) da je sporna imovina upisana kao društvena svojina; i da je (iv) podnosiocu zahteva nedostajao važeći pravni osnov za sticanje prava svojine na spornoj imovini.
61. Sud primećuje da su redovni sudovi u slučaju podnosioca zahteva opširno analizirali izvedene dokaze i navode koje je izneo podnosilac zahteva i na kraju su odbili njegovu žalbu na osnovu relevantnih odredbi ZPP-a i Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima iz 1980. godine, koje su smatrali relevantnim u odnosu na okolnosti konkretnog slučaja i bitne navode koje je podnosilac zahteva izneo.
62. Sud primećuje da podnosilac zahteva trenutno nije nosilac prava na traženoj imovini, naprotiv, tražio je vraćanje/upis u katastarske knjige na njegovo ime imovine koja je bila u društvenoj svojini kako je overeno od strane redovnih sudova.
63. Sud naglašava da podnosilac zahteva koji se žali na mešanje u jedno od njegovih/njenih imovinskih prava mora prvo pokazati da takvo pravo postoji (vidi slučaj ESLJP-a: [Pištorová protiv Republike Češke](#), br. 73578/01, presuda od 24. oktobra 2004. godine, stav 38).
64. Sud podseća da član 46. Ustava ne garantuje pravo na sticanje imovine. Takav stav podržava praksa ESLJP-a (vidi, slučaj ESLJP-a: [Vander Mussele protiv Belgije](#), br. 8919/80, stav 48, presuda ESLJP-a od 23. novembra 1983. godine i [Slivenko i drugi protiv Letonije](#), br. 48321/99, stav 121, presuda ESLJP-a od 9. oktobra 2003. godine). U stvari, član 46. Ustava garantuje pravo svojine, ali ono nije apsolutno pravo i podleže ograničenjima. U ovom slučaju, redovni sudovi su objasnili imovinska ograničenja i vlasništvo nad spornom imovinom u vezi sa zahtevom podnosioca.
65. Stoga, podnosilac zahteva može navoditi povredu člana 46. Ustava samo u meri u kojoj se osporene odluke odnose na njegovu „imovinu“. U smislu ove odredbe, „imovinom“ se može smatrati „postojeća imovina“, uključujući i navode na osnovu kojih podnosilac može imati „legitimno očekivanje“ da će steći neko imovinsko pravo (vidi, slučajeve Suda: [KI26/18](#), podnosilac zahteva: „Jugokoka“ rešenje o neprihvatljivosti od 6. novembra 2018. godine, stav 49 i slučaj [KI156/18](#), podnosilac zahteva: *Verica (Aleksić) Vasić i Vojislav Čađenović*, rešenje o neprihvatljivosti od 17. jula 2019. godine, stav 52).
66. Sud, iz svih gore navedenih detalja, u okolnostima konkretnog slučaja, smatra da je podnosilac zahteva jednostavno nezadovoljan ishodom postupka pred Vrhovnim sudom. Međutim, njegovo nezadovoljstvo samo po sebi ne može da podstakne argumentovanu tvrdnju o povredi osnovnih prava i sloboda zagarantovanih Ustavom (vidi, slučaj ESLJP-a: [Mezotur-Tiszazugi Tarsulat protiv Mađarske](#), presuda od 26. jula 2005. godine, stav 21).
67. Sud podseća na svoj opšti stav da pravilno i potpuno utvrđivanje činjeničnog stanja, kao i relevantna tumačenja zakonskih odredbi ili zakona, po pravilu spadaju u nadležnost redovnih sudova. Uloga Ustavnog suda je da obezbedi poštovanje standarda i prava zagarantovanih Ustavom i shodno tome, on ne može postupati kao sud „četrtoog stepena“ (vidi, u vezi sa doktrinom „četrtoog stepena“, predmet ESLJP-a

[Garcia Ruiz protiv Španije \[VV\], br. 30544/96](#), presuda od 21. januara 1999. godine, stav 28).

68. S tim u vezi, Sud naglašava da je tumačenje materijalnog i proceduralnog prava primarna dužnost i spada u nadležnost redovnih sudova (pitanje zakonitosti). Uloga Ustavnog suda je samo da odredi da li su efekti takvog tumačenja u skladu sa ustavnim normativima i standardima.
69. U smislu gore navedenih činjenica, Sud smatra da je neophodno istaći da je podnosiocu zahteva omogućeno da razvije postupak zasnovan na principu kontradiktornosti; da je tokom različitih faza postupka bio u mogućnosti da iznese argumente i dokaze koje je smatrao važnim za svoj slučaj; i da su svi argumenti, sagledani objektivno, koji su bili relevantni za rešenje njegovog slučaja, propisno saslušani i ispitani od strane sudova; da su činjenični i pravni razlozi osporenih odluka detaljno izneseni; i da je, u skladu sa okolnostima slučaja, postupak, posmatrano u celini, bio pravičan. Kao rezultat toga, Sud nalazi da je podnosilac zahteva uživao procesne garancije ugrađene u koncept pravičnog i nepristrasnog suđenja (vidi, *mutatis mutandis*, između ostalog, slučaj Suda: [KI118/17](#), podnosilac zahteva: *Sani Kervan i drugi*, rešenje o neprihvatljivosti od 16. februara 2018. godine, stav 35; vidi takođe slučaj ESLJP-a: [Garcia Ruiz protiv Španije, br. 30544/96](#), presuda od 21. januara 1999. godine, stav 29).
70. Na osnovu gore navedenog, Sud smatra da podnosilac zahteva nije dokazao da su odluke redovnih sudova koje su rezultirale odbijanjem njegove žalbe donete proizvoljno. Shodno tome, Sud zaključuje da je navod podnosioca zahteva o povredi članova 31. i 46. Ustava očigledno neosnovan, na ustavnim osnovama.
71. Shodno napred navedenom, Sud utvrđuje da je zahtev u celini očigledno neosnovan, na ustavnim osnovama, i proglašava se neprihvatljivim, u skladu sa stavom 7 člana 113. Ustava i pravilom 39 (2) Poslovnika.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud Republike Kosovo, u skladu sa članovima 113.1 i 113.7 Ustava, članovima 20. i 47. Zakona i pravilima 39 (2) i 59 (2) Poslovnika, dana 12. aprila 2023. godine, jednoglasno

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI zahtev neprihvatljivim;
- II. DA DOSTAVI ovo rešenje stranama;
- III. DA OBJAVI ovo rešenje u Službenom listu, u skladu sa članom 20.4 Zakona; i
- IV. Ovo rešenje stupa na snagu odmah.

Sudija izvestilac

Safet Hoxha

Predsednica Ustavnog suda

Gresa Caka-Nimani

